

การจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Management and Participation of Older Adults in Elderly Schools in Ban
Na San District, Surat Thani Provinc

ธัญชา อัมพันธุ์¹ วราพร หมอกแก้ว² และเวทิตา เพชรขำ³
Thanatcha Ampan, Waraporn Morkkeaw and Watita Petkam

Received: October 04, 2025

Revised: March 28, 2026

Accepted: March 28, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ และ 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน และการสนทนากลุ่มจำนวน 20 คน ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานไปจนถึงการติดตาม และประเมินผล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกมิติทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และการเรียนรู้ ตลอดชีวิต มีการจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุตามลักษณะทางกายภาพเพื่อออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่ม และ 2) การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษา โดยมีการบูรณาการความร่วมมือในทุกภาคส่วนทั้งในด้านการวางแผน การจัดกิจกรรม และการพัฒนาหลักสูตร อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นของการดำเนินงาน เช่น การออกแบบกิจกรรม และบริหารจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจริง ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นในทุกมิติ ทั้งสุขภาพ จิตใจ สังคม และการเรียนรู้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้

¹⁻³ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี; Songkla University Surat Thani Campus
Corresponding author, e-mail: warapornmorkkaew@gmail.com

ขับเคลื่อนกิจกรรมได้ นอกจากนี้ยังมีการสำรวจความต้องการและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้โรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: โรงเรียนผู้สูงอายุ, การจัดการ, การมีส่วนร่วม, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research article aimed to: (1) examine the management of elderly schools; and (2) investigate the participation of older adults in the management of elderly schools in Ban Na San District, Surat Thani Province. A qualitative research approach was employed. Data were collected through in-depth interviews with 10 key informants and focus group discussions with 20 participants. Data triangulation was used to enhance the credibility of the findings. The findings revealed that: (1) the management of elderly schools in Ban Na San District, Surat Thani Province, was systematically organized, covering planning, goal setting, implementation, monitoring, and evaluation. The management focused on improving the quality of life of older adults in all dimensions, including physical, mental, social, and lifelong learning aspects. Older adults were classified according to their physical conditions to design appropriate activities for each group; and (2) the operation of elderly schools was supported by the Local Health Security Fund, government agencies, and educational institutions. Collaboration was integrated across all sectors in planning, activity implementation, and curriculum development. Moreover, older adults were encouraged to participate in all stages of the process, including activity design and administrative management, to ensure that the programs met their actual needs. As a result, the quality of life of older adults improved in all dimensions, including physical health, mental well-being, social participation, and lifelong learning. Participation therefore served as a key mechanism for driving the implementation of activities. In addition, continuous needs assessments and curriculum improvements contributed to the effective operation of elderly schools in Ban Na San District. These

schools have become an important mechanism for promoting lifelong learning and enhancing the overall quality of life of older adults in a holistic manner.

Keywords: Elderly Schools, Management, Participation, Older Adults

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2568 พบว่า โครงสร้างประชากรของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมี 13.95 ล้านคน โดยกลุ่มผู้สูงอายุ 60-69 ปี มีสัดส่วนสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางประชากรที่ส่งผลต่อโครงสร้างสังคมอย่างชัดเจนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และด้านทางการแพทย์ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2568) จากสถานการณ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้รัฐบาลจัดทำนโยบายด้านสาธารณสุขเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2566) หนึ่งในนโยบายที่รัฐบาลส่งเสริม คือ การก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุผ่านกรมกิจการผู้สูงอายุและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณองค์ความรู้ และการประสานงานกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นโยบายดังกล่าวมีเป้าหมายนำไปสู่การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระดับตำบลทั่วประเทศ ภายใต้แนวคิด “หนึ่งตำบล หนึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุ” เพื่อมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

โรงเรียนผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุรวมทั้งขยาย และพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีหลักการสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ การสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) นอกจากนี้ โรงเรียนผู้สูงอายุมีการดำเนินงานในมาตรการการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เพื่อให้โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงทางการศึกษาการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

จากสถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนผู้สูงอายุ ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 รวมทั้งสิ้น 129,544 คน (กรมการปกครอง, 2568) โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มติดสังคม และกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ปัญหาหลักที่พบในผู้สูงอายุเกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงข้อจำกัดในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ภาวะติดบ้าน

และติดเตียง (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2568) และเมื่อพิจารณาคุณภาพรวมคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุพบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงดีแต่ยังคงมีความจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคมอย่างต่อเนื่อง เช่น การเพิ่มเบี้ยยังชีพ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขลงพื้นที่ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุถึงบ้าน และการจัดตั้งศูนย์ตรวจสุขภาพที่ให้บริการอย่างเป็นระบบอย่างสม่ำเสมอ จากบริบทดังกล่าว จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงได้มีการส่งเสริมและจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในหลายพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในด้านสุขภาพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2568) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากการศึกษาในพื้นที่อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 มีผู้สูงอายุจำนวน 14,737 คน (กรมการปกครอง, 2568) และพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านสุขภาพและภาวะพึ่งพิง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตความต้องการการดูแลแบบใกล้ชิด ดังนั้นหน่วยงานท้องถิ่นในอำเภอบ้านนาสารจึงได้มีมาตรการและนโยบายการแก้ไขเพื่อดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง โดยหน่วยงานท้องถิ่นในอำเภอบ้านนาสารได้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในหลายพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นเวทีในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโดยโรงเรียนผู้สูงอายุที่จัดตั้งขึ้นมุ่งเน้นด้านกิจกรรมเสริมสร้างทักษะในการดูแลตนเองและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทางสังคมส่งผลให้เกิดความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2568) ทั้งนี้การก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันอำเภอบ้านนาสารมีโรงเรียนผู้สูงอายุที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ เช่น เทศบาลเมืองนาสาร เทศบาลตำบลพุนพืดองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพุ และองค์การบริหารส่วนตำบลควนสุบรรณแต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การขาดงบประมาณ การขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญการดำเนินงานที่ยังไม่เป็นระบบ และการประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและชุมชนที่ยังไม่เข้มแข็ง อีกทั้งยังขาดกระบวนการประเมินผลและพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2568)

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากโรงเรียนผู้สูงอายุถือเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุช่วยพัฒนาศักยภาพ ลดภาวะพึ่งพิงและยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งด้านสุขภาพกาย จิตใจ และสังคม อีกทั้งยังเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แม้โรงเรียนผู้สูงอายุจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุแต่ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการดำเนินงานดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาในประเด็นเรื่องการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีบริบทเฉพาะทั้งในด้านโครงสร้างประชากร วัฒนธรรม และระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารเทศบาลตำบลพรุพี นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ เทศบาลตำบลพรุพี ผู้บริหารเทศบาลเมืองนาสาร นักสังคมสงเคราะห์เทศบาลเมืองนาสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลพรุพี ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองนาสาร จำนวน 10 คน และการสนทนากลุ่มกับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลพรุพีและกลุ่มผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองนาสาร จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ในส่วนของเกณฑ์คัดเลือกพื้นที่ที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย 1) เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้รับรางวัลโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ปี 2561 2) มีศูนย์ดูแลผู้สูงอายุกลางวันเทศบาลเมืองนาสาร NASAN Daycare 3) มีการบริหารจัดการที่เข้มแข็งและมีหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 4) มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการภาคสนามโดยใช้เครื่องมือหลัก ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับประเด็นการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

(Triangulation) โดยเปรียบเทียบและตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในด้านเนื้อหาและผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือความถูกต้อง และความแม่นยำของข้อมูลที่ได้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เมื่อคณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างครบถ้วนและมีความสมบูรณ์แล้ว จึงได้นำข้อมูลมาจัดกลุ่มพร้อมทั้งสรุปประเด็นที่สำคัญเพื่อนำมาตีความตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัย ซึ่งนำไปสู่การสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างครอบคลุม ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักตามจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัด โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างชัดเจน นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้รับความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างเหมาะสม ตลอดจนปฏิบัติตามจรรยาบรรณนักวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติทุกประการ อีกทั้งคณะผู้วิจัยได้ผ่านการอบรมหลักสูตร GCP online training (Computer-based) ของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาแพทยศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการและการมีส่วนร่วมในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เทศบาลเมืองนาสารและเทศบาลตำบลพุนี ซึ่งได้มีการสัมภาษณ์จำนวนทั้งสิ้น 30 ท่าน ดังนั้นคณะผู้วิจัยใช้รหัสการแทนตัวแทนภาครัฐ และตัวแทนภาคประชาชน ดังนี้ 1) ตัวแทนภาครัฐ แทนด้วย G 2) ตัวแทนภาคประชาชน แทนด้วย F

1. การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอบ้านนาสาร พบว่า การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นกระบวนการจัดการที่มีความเป็นระบบ “โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G5) ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และการเรียนรู้ อีกทั้งยังเน้นให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์ที่ได้รับ และตรงต่อความต้องการผู้สูงอายุ อาทิ เสนอหัวข้อและเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ เช่น การออกกำลังกาย การเรียนลีลาศ การฝึกอาชีพ การทำดอกไม้จันทน์หรือการทำงานฝีมือ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G1, F1) ดังนั้น “เทศบาลได้ดำเนินการวางแผนแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุตามลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองได้ กลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลหรือฟื้นฟู และมีการแบ่งกลุ่มเพิ่มเติม คือ กลุ่มติดบ้าน กลุ่มติดเตียง และกลุ่มติดสังคม” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G2) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ออกแบบกิจกรรมและหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม โดยในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุงบประมาณที่ใช้ในการ

ดำเนินงานส่วนใหญ่ “ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น (สปสข.)” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G3) และเทศบาลได้มีการ “สนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ และการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G3) นอกจากนี้เทศบาลได้กำหนดเกณฑ์การรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการไว้อย่างชัดเจน โดย “ผู้สมัครต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 60 ปี และจำนวนผู้เข้าร่วมจะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของสถานที่และจำนวนบุคลากรที่มีอยู่เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G2) อีกทั้ง “ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่เทศบาลร่วมในการวางแผน และผู้อำนวยการโรงเรียนทำหน้าที่กำกับดูแล มีการบริหารจัดการกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G6, G1) และยังมีการจัด “กิจกรรมที่ดำเนินการมีความหลากหลาย ครอบคลุมทุกด้าน เช่น สุขภาพ ทักษะชีวิต อาชีพ นันทนาการ และจิตใจ โดยกิจกรรมและหลักสูตรออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อผู้สูงอายุ และเหมาะสมกับประสบการณ์ที่ถ่ายทอดกันมาเป็นรุ่นต่อรุ่น” (G1, G2, G3) รวมทั้งมีการเรียนรู้ในห้องเรียน กิจกรรมนอกสถานที่ และกิจกรรมกลุ่มย่อยเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองมีส่วนร่วมในสังคม และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยใน “ทุก ๆ กิจกรรมถูกออกแบบให้เอื้ออำนวยต่อผู้สูงอายุ และเหมาะสมกับประสบการณ์ที่ถ่ายทอดกันมาเป็นรุ่นต่อรุ่นและมีการจัดกิจกรรมทุกวันอังคาร” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G1, G3) นอกจากนี้ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางร่างกาย เช่น กลุ่มติดบ้านติดเตียงจะได้รับการดูแลผ่านศูนย์บริการสุขภาพ ศูนย์เคอร์ และมีการเยี่ยมบ้านโดยผ่านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวมถึงมีการจัดการอบรมการทำกิจกรรมกลุ่มที่เน้นกายภาพบำบัด และกระตุ้นความจำอย่างต่อเนื่องให้กับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ยังมีการ “สำรวจความต้องการของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรม” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G1, G3) ตลอดจนจนถึงมีการประเมินผล

2. การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า มีการ “อาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษา เช่น ประธานชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านนาสาร และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี” (G2, G3) โดยหน่วยงานเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุที่ “มีบทบาทสำคัญในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การคัดกรองสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G1, G4, G5) และมีแนวทาง “การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเป็นภาคีหลักในการส่งเสริมความรู้และทักษะชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G2, G3, G6, G7) ดังนั้นการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

ในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ และกองสวัสดิการสังคมที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านงบประมาณ บุคลากร และสถานที่ อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการออกแบบกิจกรรมและการบริหารจัดการ รวมถึงการเสริมสร้างทักษะและความรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการจริง ดังนั้นการร่วมมือแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนยังช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในทุกมิติรวมทั้งสุขภาพ จิตใจ สังคม และการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่าตามนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ “ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการจริงของผู้สูงอายุ ในขณะเดียวกันภาคประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมคิดร่วมออกแบบ และร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างแท้จริง” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G2, G3, G4, G5, G6, G7, F2)

จากการศึกษาโครงสร้างประชากรในปี พ.ศ. 2568 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 13.95 ล้านคน โดยกลุ่มอายุ 60-69 ปีมีสัดส่วนสูงสุด ส่งผลต่อโครงสร้างสังคมและความต้องการด้านสาธารณสุข รัฐบาลจึงมีการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีโรงเรียนผู้สูงอายุหลายพื้นที่โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพและสนับสนุนการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน ดังนั้นโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารมีเป้าหมายในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ นำมาซึ่งการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุโดยผ่านนโยบายจากภาครัฐที่สามารถนำไปปรับใช้กับในพื้นที่ และการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารมีการจัดการอย่างเป็นระบบครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน กำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้การดำเนินงานมีศักยภาพ และเกิดการออกแบบหลักสูตรที่ตรงต่อความต้องการของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามยังพบข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรที่เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนหลักสูตรให้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีศักยภาพ ทั้งนี้โรงเรียนผู้สูงอายุมิได้เป็นเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้แต่ยังเป็นพื้นที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านนโยบายจากภาครัฐมีระบบการบริหารจัดการตามนโยบายภาครัฐนำมาซึ่งการปรับใช้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นสอดคล้องกับงานวิจัยของมิ่งขวัญ คงเจริญ และกัมปนาท บริบูรณ์ (2563) แสดงให้เห็นว่าในการดำเนินงานเริ่มต้นจากการวางแผนปฏิบัติการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รวมถึงความต้องการของผู้สูงอายุอย่างรอบด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sorokin (2021) พบว่าการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายจากองค์กรภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สาธารณสุขอำเภอ มหาวิทยาลัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนของภาคประชาชน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พร้อมทั้งผู้นำชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล หวังเกษม และคณะ (2564) เป็นการดำเนินงานที่ครอบคลุมในทุกมิติเพื่อวัตถุประสงค์หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้เกิดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของกองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ (2559) โดยการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มติดบ้านและกลุ่มติดสังคม การดำเนินกิจกรรมสำหรับแต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกันไปสอดคล้องกับงานวิจัยของรังสิมา เดชกำแหง (2561) เพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม ทั้งนี้การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสามารถปรับเปลี่ยนบริบทการบริหารจัดการ และทักษะหลักสูตรกิจกรรมให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันได้อย่างยืดหยุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Artisa & Kirana (2021) การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งหมดรวมถึงการดำเนินงานเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดการซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างเห็นได้ชัด

การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารเห็นถึงการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2560) คือ การให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งการให้ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการรับบริการต่าง ๆ ถูกออกแบบมาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุคือกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ นอกจากนี้การจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารเริ่มจากการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดา ปัตตุลี และคณะ (2564); จุฑามาส โหยังไทย (2563) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการใช้วิธีการสอบถามข้อมูล การรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุโดยตรง

สอดคล้องกับงานวิจัยของรังสิมา เดชกำแหง (2561) ซึ่งให้เห็นว่าเป็นการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง มีการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชนหมู่บ้านเพื่อเชิญชวนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ และเรียนรู้ร่วมกันสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูธีรศาสน์ไพศาล และคณะ (2566) แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดสังคม ซึ่งการดูแลการจัดกิจกรรมแตกต่างกันเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย และวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ ปัดแก้ว (2563) พบว่า ก่อนเปิดหลักสูตรในแต่ละปีทางโรงเรียนผู้สูงอายุมีการวางแผนก่อนเสมอรวมถึงเปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุนำมาประกอบการตัดสินใจ และวางแผนกิจกรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับแนวคิด William Erwin (1976) การบริหารจัดการทั้งหมดเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน เช่น ทักษะด้านสุขภาพและทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทำให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพนำไปสู่การพัฒนาสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวงธรรม สรณะ และคณะ (2567) ซึ่งให้เห็นได้ว่าการเกิดความร่วมมือระหว่างผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุนำไปสู่การมีส่วนร่วมของโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารเกิดจากการยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการซึ่งวัตถุประสงค์ตรงกับการวิจัยในครั้งนี้ และเรียนรู้ได้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุไม่ใช่เพียงสถานที่ให้ความรู้แต่เป็นพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุสามารถเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างเหมาะสมและเป็นแนวทางที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นเริ่มต้นจากการตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตั้งอยู่บนฐานของการปรับใช้นโยบายภาครัฐให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของท้องถิ่น โดยเน้นกระบวนการวางแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุม ซึ่งรวมถึงการสำรวจข้อมูลและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างรอบด้านทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและตรงเป้าหมาย โดยมีการร่วมมือเชิงบูรณาการทั้งจากภาครัฐและภาคประชาชน ซึ่งความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายถือเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างครบถ้วนในทุกมิติ นอกจากนี้ยังมีแนวทางการแบ่งกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุออกเป็นกลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดสังคมโดยมีการออกแบบหลักสูตรกิจกรรมที่

แตกต่างกันให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายและวิถีชีวิตถือเป็นการบริหารจัดการที่แสดงถึงความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามแก่นแท้ขององค์ความรู้ใหม่ คือ การยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอย่างจริงจังโดยผู้สูงอายุถูกพัฒนาให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนโรงเรียน ทั้งนี้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตั้งแต่การให้ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น ไปจนถึงการร่วมตัดสินใจในการวางแผนกิจกรรม ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดตั้งโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการสร้างพื้นที่ปลอดภัย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ไม่ได้เป็นเพียงแค่การเข้าร่วมกิจกรรม แต่เป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นพื้นที่แห่งการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่เหมาะสมของผู้สูงอายุในชุมชนที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารขาดความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการสนับสนุนและส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวม ในขณะเดียวกันแม้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุจะมีการลดงบประมาณส่วนที่ไม่สำคัญเพื่อให้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องแต่ก็ยังคงพบว่าผู้สูงอายุบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของโรงเรียนได้ ปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ดังนั้นเพื่อให้การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสามารถดำเนินงานต่อไปได้ในระยะยาวจึงควรมีการลงพื้นที่สำรวจและรวบรวมข้อมูลกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของโรงเรียน และควรมีการพัฒนาการกำหนดนโยบายด้านความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนของการสนับสนุนงบประมาณ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอบ้านนาสารมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนหลักสูตรอย่างเป็นระบบส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้โรงเรียนผู้สูงอายุยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเป็นอย่างมากด้วยการเปิดโอกาสให้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการซึ่งนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารจัดการเป็นระบบและ

เน้นการมีส่วนร่วมนี้สามารถนำไปปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2568). สถิติผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2568. กระทรวงมหาดไทย.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2568). ข้อมูลผู้สูงอายุทั่วไป : สถิติผู้สูงอายุ เมษายน 2568.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). แผนปฏิบัติการราชการแผนการบูรณาการ เพื่อการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ พ.ศ. 2561-2580.
- กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ.
- จุฑามาส โหย่งไทย. (2563). การบริหารจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลนคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3288/1/60252934.pdf>
- ณรงค์ ปัดแก้ว. (2563). รูปแบบและกระบวนการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 9(1), 43–58.
- พระครูธีรศาสนไพศาล, วันชัย พลเมืองดี และชูชาติ สุทธะ. (2566). รูปแบบการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุวิถีพุทธในจังหวัดเชียงราย. วารสาร MCU อุบลปริทัศน์, 8(2), 975-988.
- มิ่งขวัญ คงเจริญ และกัมปนาท บริบูรณ์. (2563). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. วารสารวิชาการการเมืองและการบริหาร, 11(3), 133–149.
- รังสิมา เดชกำแหง. (2561). กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุและสื่อกิจกรรมการเรียนรู้: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:164331
- วงธรรม สรณะ, ขวัญศิริ เจริญทรัพย์ และชูวงศ์ อุบลี. (2567). กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยวิชาการ, 7(6), 293–306.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. (2560). การถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้. (รายงานการวิจัย). มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

- ศักดิ์ดา ปัตตูลี, ญัฐพงษ์ วรวงศ์ และวรฉัตร วรวิรรณ. (2564). การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์*, 5(1), 82-102.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2568). รายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- สุวิมล ห่วงเกษม, ธนิก คุณเมธิกุล และธีรศักดิ์ อินทรมาตย์. (2565). การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 41(3), 104-123.
- Artisa, R. A. & Kirana, C. A. D. (2021). Happy elderly through elderly school: Collaboration in empowering elderly in Bandung City. *Gorontalo Journal of Government and Political Studies*, 4(1), 119-127.
- Sorokin, G. (2021). Social management of the elderly education system: Case of Russia. *Redalyc*. <https://www.redalyc.org/journal/5702/570272348145/html/>
- William, E. (1976). Electoral Participation in a Low Stimulus Election. *Rural Development*, 4(1), 111-124.